

RADOŚĆ Z UPADKU BABILONU W Ap 19,1–10

Słowa kluczowe: Wielki Babilon, zniszczenie, sąd, radość, zwycięstwo Boga nad złem, dym

Key words: Babylon the Great, the destruction, the court, the joy, the victory of God over evil, smoke

Schlüsselworte: Babylon, die Große, die Zerstörung, das Gericht, die Freude, die Sieg Gottes über das Böse, Rauch

WSTĘP

Co dzisiaj stanowi największe zagrożenie dla współczesnego Kościoła? Materializm, obojętność na Boga, konsumpcjonizm, duchowa pustynia, czy coś jeszcze innego? Zmieniają się czasy, ludzie, obyczaje, ale zagrożenia zdają się być podobne. Nie sposób nie zauważyć, że zmaganie dwóch rodzajów mentalności – chrześcijańskiej i materialistycznej, wrogiej wobec Boga i Kościoła nasila się. Wskazuje się niekiedy na podobieństwa do sytuacji Kościoła w czasach wczesnochrześcijańskich. Istotnym źródłem wiedzy na ten temat jest *Apokalipsa św. Jana*. Zagrożenia wiary stanowią ogromne wyzwanie duszpasterskie i mobilizują do poszukiwania środków zaradczych. Nie powinny one jednak wywoływać nadmiernego poczucia lęku o przyszłość wiary, ponieważ nad wszystkim należy dostrzec działanie Bożej Opatrzności. *Apokalipsa św. Jana* zaprasza wszystkich chrześcijan, aby mądrze odczytywać znaki czasu, umacniać oraz chronić w świecie wiarę, która stanowi dla ludzi podstawowe źródło sensu życia. W odwiecznym konflikcie zwycięzca jest tylko jeden. Nawet najpotężniejsza struktura antyboska i antychrześcijańska upadnie. Paradoksalnie, także w momencie kryzysu czy prześladowań, chrześcijanin nie powinien tracić nadziei.

* Ks. Łukasz Garbacki – kapłan diecezji elbląskiej, absolwent Wyższego Seminarium Duchownego w Elblągu oraz Wydziału Teologii UWM w Olsztynie. Doktor teologii biblijnej (2017), wykładowca Elbląskiej Szkoły Biblijnej, członek zwyczajny Stowarzyszenia Biblistów Polskich. Zainteresowania badawcze: symbolika i teologia *Apokalipsy św. Jana* oraz *Księgi Jeremiasza*.

Prezentowany artykuł nosi tytuł: *Radość z upadku Babilonu w Ap 19,1–10*. Tekst Ap 19,1–10 nie tylko zapowiada definitywną klęskę struktur zła i zwycięstwo dobra, ale stanowi swoistą celebrację wielkiej radości z nim związanej. Jej sprawcą jest zwycięzca nad złem – Baranek Jezus Chrystus. Analiza tekstu biblijnego zawartego we wskazanym tekście ma głównie charakter teologiczny. Z tego powodu korzystano przede wszystkim z metody synchronicznej, uwzględniającej ostateczny etap redakcji tekstu oraz znaczenie oryginalniejszego kontekstu literackiego. Ważną rolę, choć w ograniczonym zakresie, odgrywają także metody diachroniczne, zwłaszcza historyczno-krytyczna i historyczno-religijna. Konsultacja efektów badań diachronicznych jest nieodzowna dla ustalenia należytego ukierunkowania badań teologicznych¹.

Całość omawianego zagadnienia zawarta jest w dwóch paragrafach. W paragrafie pierwszym omówiono tekst Ap 19,1–10 w kontekście literackim Ap. Wskazano na znaczenie kontekstu bezpośredniego oraz na możliwy wewnętrzny układ tekstu. W paragrafie drugim scharakteryzowano motyw radości z upadku Wielkiego Babilonu w świetle tekstu Ap 19,1–10 w perspektywie teologicznej. Upadek ten stanowi motyw przewodni omawianego tekstu. Wskazano również na niektóre aspekty aktualnego przesłania teologicznego, związanego z tematem opracowania.

I. Ap 19,1–10 W STRUKTURZE LITERACKIEJ Ap

Kontekst literacki omawianego tekstu biblijnego odgrywa istotną rolę w procesie definiowania oryginalnych treści teologicznych. W przypadku Ap 19,1–10, szczególną rolę odgrywają dwa faktory: relacja do Ap 17–18 oraz do wizji odnowionej Jerozolimy w Ap 21–22. Jednocześnie wewnętrzny układ Ap 19,1–10 jest zróżnicowany i nawiązuje do innych tekstów Ap o charakterze liturgicznym.

1. Ap 19,1–10 w kontekście

Apokalipsa św. Jana posiada skomplikowaną strukturę literacką. Jej interpretacja nie jest łatwa i do dzisiaj stanowi obiekt dyskusji naukowej².

Wstęp do całej księgi Ap znajduje się w Ap 1,4–20. Autonomicznymi jednostkami są: *Listy do siedmiu Kościołów* (Ap 2–3) i końcowy dialog liturgiczny (Ap 22,6–21)³. Główną część księgi stanowi tekst Ap 4,1–22,5, posiadający skomplikowaną strukturę literacką, w której szczególną rolę odgrywają układy siódemek (pieczęci, trąb, czas). Pomijając całą złożoną kwestię różnych możliwości strukturyzacji Ap można przyjąć, że składa się ona z pięciu podstawowych sekcji: wprowadzenia (Ap 4,1–5,11), wizji pieczęci (Ap 6,1–7,17), trąb (Ap 8,1–11,14), trzech

¹ Por. A. Yarbro Collins, *Numerical Symbolism in Jewish and Early Christian Apocalyptic Literature*, w: *Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt*, red. W. von Haase, Berlin – New York 1984, s. 1221–1287.

² A. Kiejza, *Hermeneutyka Apokalipsy*, *CTh* 69 (1999) 4, s. 28.

³ U. Vanni, *La struttura letteraria dell'Apocalisse*, Brescia 1980, s. 173–174.

znaków (Ap 11,15–16,16) oraz części końcowej (Ap 16,17–22,5)⁴. Propozycja podziału bazuje na literackich elementach formalnych i na powtarzalności elementów kompozycji⁵.

Tekst Ap 19,1–10 należy do ostatniej części wizji Ap, których tematem nadrzędnym jest definitywna rozprawa ze strukturami zła. Kontekst bliższy tworzą jednostki literackie zawarte w Ap 17,1–22,5⁶. Tekst Ap 17,1–18 zawiera wizję Wielkiej Nierządniczy. Natomiast Ap 18,1–23 to pełne żalu i trwogi opłakiwanie zupełnego zniszczenia Wielkiego Babilonu. Elegia z Ap 18 poprzedza bezpośrednio eksplozję radości w tekście z Ap 19,1–10. Jednocześnie tekst Ap 19,1–10 stanowi zapowiedź pełnej destrukcji sił ciemności, której skutki widoczne są w Ap 21,1–22,5⁷. Poprzedzają ją wizje ostatecznej rozprawy z elementami zła (Ap 19,11–21), wizja tysiącletniego królestwa (Ap 20,1–7), ostatnia walka szatana (Ap 20,8–10) oraz wizja sądu ostatecznego (Ap 20,11–15). Następują wizje całkowitej odnowy w formie nowego nieba i nowej ziemi (Ap 21,1–8). Następnie zostaje ukazany definitywny triumf, małżonki Baranka, nowej Jerozolimy (Ap 21,9–27)⁸ i związana z nią wizja odnowionego, zwielokrotnionego raju (Ap 22,1–5)⁹. Ap 19,1–10 może być postrzegana jako bezpośrednie wprowadzenie do konkretyzacji zapowiedzi zawartych w Ap 18 i realizowanych w wizjach w Ap 19,11–20,15¹⁰.

Treść Ap 19,1–10 pozostaje w ścisłej relacji do zapowiedzi upadku Wielkiego Babilonu zawartych w Ap 18. Radość wyrażona w omawianym tekście jest niejako uszczegółowiona w wizjach, zarówno ostatecznego unicestwienia struktur zła, które w perspektywie teologicznej pozostawały w ścisłej relacji z apokaliptycznym Babilonem, jak i wizjach świata wolnego od zła¹¹.

2. Struktura wewnętrzna Ap 19,1–10

Struktura wewnętrzna Ap 19,1–10 zawiera liczne zwroty i mniejsze jednostki literackie. Obfituje w dużą ilość aklamacji, z których najczęstszym jest „Alleluja”. Wewnętrzny układ Ap 19,1–10 jest następujący¹²:

⁴ D. Kotecki, *Duch Święty w zgromadzeniu liturgicznym s światle Apokalipsy św. Jana*, „Rozprawy i Studia Biblijne” 26, Warszawa 2006, s. 322.

⁵ W. Linke, *Księga Ezechiela w Apokalipsie św. Jana*, CTh 77 (2007) 4, s. 86–87.

⁶ G. Biguzzi, *L'Apocalisse, nuova versione, introduzione e commento*, Milano 2005, s. 26.

⁷ M. Karczewski, *Wyjście Babilonu w światle Ap 18,4b–5*, w: *Patrzmy na Jezusa, który nam w wierze przewodzi. Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Jana Łacha w 85 rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, B. Strzałkowska, Warszawa 2012, s. 240. P. Podeszwa, *Doksologie Apokalipsy jako model modlitwy uwielbienia*, „Verbum Vitae” 22 (2012), s. 175–176.

⁸ Z. Żywica, *Z badań nad strukturą literacką księgi Apokalipsy*, FTeol 2 (2001), s. 51–52.

⁹ W. Popielewski, *Błogosławieni, którzy są wezwani na ucztę godów Baranka” (Ap 19,9). Kościół w Księdze Apokalipsy*, „Verbum Vitae” 6 (2004), s. 179.

¹⁰ D. Aune, *Revelation 17–22*, Nashville 1998, s. 1019.

¹¹ M. Karczewski, *Reinterpretacja Księgi Rodzaju w Apokalipsie św. Jana*, Olsztyn 2010, s. 131.

¹² J. Kobyłka, *Hymny Apokalipsy św. Jana*, „Quaestiones Selectae” 16 (2009) 23, s. 77–78.

A) Ap 19,1–2.

Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων· ἀλληλουϊά· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαιαί κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκριεν τὴν πόρινην τὴν μεγάλην ἣτις ἔφθειρεν τὴν γῆν ἐν τῇ πορνεΐᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησεν τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκχειρὸς αὐτῆς.

„Potem usłyszałem jakby wielki głos licznego tłumu w niebie mówiących: „Alleluja”! Zbawienie i chwała i moc Boga naszego, ponieważ prawdziwe i sprawiedliwe są jego sądy, ponieważ osądził Wielką Nierządnicę, która znieprawia ziemię jej nierządem i zażądał sprawiedliwości za krew sług swoich”.

Autor słyszy jakby głos wielkiego tłumu, który proklamuje radość. Tekst proklamacji jest określany jako hymn zwycięstwa¹³. Aklamacja *Alleluja* jest typowa dla omawianego tekstu (zob. Ap 19,3.4.5.6). Dwukrotnie podkreśla się powód radości, która wybucha w niebie. Są to sprawiedliwość Boga oraz sąd nad Nierządnicą (zob. Ap 18). Pod względem formalnym odróżnić należy wstęp autora (Ap 19,1a) oraz treść proklamacji (Ap 19,1b–2).

B) Ap 19,3–5.

Καὶ δεύτερον εἶρηκαν· ἀλληλουϊά· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροιοὶ εἴκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ λέγοντες· ἀμὴν ἀλληλουϊά, Καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα· αἰνεῖτε τῷ θεῷ ἡμῶν πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ [καὶ] οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.

„I ponownie rzekli: *Alleluja*! A dym jej wznosi się na wieki wieków.

I upadło dwudziestu czterech Starszych oraz czworo istot żyjących i oddali pokłon Bogu siedzącemu na tronie mówiąc: *Amen, alleluja!*

I głos wyszedł od tronu mówiący: Chwalcie Boga naszego wszyscy słudzy Jego, bojący się Go, mali i wielcy”.

Tekst zawiera potrójne wezwanie do oddania chwały Bogu¹⁴. Jako pierwsza pojawia się aklamacja *Alleluja*. Ponownie wskazuje się na upadek i karę Babilonu. Pokłony Starszych i istot żyjących nawiązują do podobnych wizji liturgii w niebie (zob. Ap 4–5, 7,11–17; por. Ap 18,20). Wypowiadają oni aklamację *Alleluja* połączoną z *Amen*. Trzecia aklamacja pochodzi od głosu wychodzącego z tronu¹⁵. Wszystkie trzy wezwania są radosne i skierowane bezpośrednio ku Bogu. Pozostają jednak w ścisłym związku z treścią z Ap 19,1–2.

¹³ Tamże.

¹⁴ M. Wojciechowski, *Apokalipsa św. Jana*, Częstochowa 2012, s. 347.

¹⁵ Tamże.

C) Ap 19,6–8.

Καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν λεγόντων· ἀλληλουϊά, ὅτι ἐβασίλευσεν κύριος ὁ θεὸς [ἡμῶν] ὁ παντοκράτωρ. χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιῶμεν καὶ δώσωμεν τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἠτοίμασεν ἑαυτὴν καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάλῃται βύσσινον λαμπρὸν καθαρὸν· τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστίν.

„I usłyszałem jakby głos liczne gołumy i jakby głos licznych wód i jakby głos potężnych gromów mówiących: *Alleluja*, ponieważ zakrólował Pan Bóg nasz, Wszemchogący, weselmy się i radujmy i oddajmy Mu chwałę, bo nadeszły gody Baranka i małżonka Jego się przygotowała i dano jej oblec bisior lśniący, czysty, bowiem bisiozem są sprawiedliwe czyny świętych”.

Podobnie jak w Ap19, autor ponownie relacjonuje to, co usłyszał. Tym razem jednak głos jest jeszcze bardziej intensywny, co podkreśla przywołanie oddźwięku grzmotów. Ponownie jak w Ap 19,3.4.5 pojawia się aklamacja *Alleluja*, która otwiera radosny hymn¹⁶. Królowanie Boga jest związane z zaślubinami między Barankiem i Jego małżonką. Motyw wesela intensyfikuje i ukierunkowuje dodatkowo radość, którą wyraża *Alleluja*. Radość, do którego zaprasza Ap 19,7 posiada podwójne znaczenie: oznacza panowanie Boga i nadejście godów Baranka oraz zachętę do oddania hołdu i czci Bogu¹⁷.

D) Ap 19,9–10.

Καὶ λέγει μοι· γράψον· μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι.

Καὶ λέγει μοι· οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ θεοῦ εἰσιν.

καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ.

Καὶ λέγει μοι· ὄρα μή· σύνδουλός σου εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ θεῷ προσκύνησον. ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστίν τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.

„I mówi mi: napisz – błogosławieni, wezwani na ucztę zaślubin Baranka.

I mówi mi: to prawdziwie są słowa Boże.

I upadłem przed stopami jego, aby oddać mu pokłon.

I mówi: patrz, abyś tego nie czynił, bo jestem współsługą twoim i braci twoich, którzy mają świadectwo Jezusa. Bogu oddaj pokłon. Świadectwem Jezusa jest duch prorocstwa”.

¹⁶ S. Mojsiejewicz, *Hymny Apokalipsy św. Jana*, SSc 6 (2002) 6, s. 193.

¹⁷ Tamże.

Tekst stanowi ukoronowanie Ap 19,1–8. Anonimowy autor wypowiedzi to prawdopodobnie *angelus interpretes*. Odniesienie do wesela Baranka wskazuje na związek 19,9–10 z kontekstem poprzednim, jednak równocześnie wprowadza nowe wątki tematyczne¹⁸. Trzy wypowiedzi anioła zawierają istotne treści teologiczne. Wypowiedź pierwsza posiada charakter makaryzmu (od greckiego słowa: *μακάριος* – oznaczającego szczęśliwy). Wzmiankuje ona o prawdziwości treści objawienia oraz zawiera wskazówki dotyczące natchnienia tekstu Ap. Natomiast wypowiedź trzecia jest rozbudowana i dotyka dwóch linii tematycznych: teocentryzmu Ap oraz relacji świadectwa i proroctwa w kontekście wspólnoty chrześcijańskiej.

Wprawdzie bezpośrednio temat Babilonu pojawia się jedynie w Ap 19,2, jednak nie ma wątpliwości, że właśnie eliminacja zła ukrytego w tym symbolu stanowi dla wizjonera moment przełomowy. Upadająca Wielka Nierządnicza pozostaje w skrajnym kontraście wobec odświętnie przystrojonej Małżonki Baranka.

II. TEOLOGICZNA WIZJA UPADKU WIELKIEGO BABILONU W Ap 19,1–10

Tekst Ap 19,1–10 jest niezwykle bogaty pod względem zawartych treści teologicznych. Zapowiadany upadek Wielkiego Babilonu jest głównym motywem wielkiej radości, która emanuje z omawianego tekstu, w szczególności zaś z Ap 19,1–8.

1. Komentarz teologiczny do Ap 19,1–10

Motyw upadku Babilonu wiąże się z atmosferą niezwyklej radości, która ogarnia mieszkańców transcendencji, wyrażającej się przez udział w radosnej, niebiańskiej liturgii¹⁹. W Ap 19,1 następuje potężny i donośny śpiew mieszkańców nieba, wychwalający sprawiedliwy wyrok Boga, wydany na Wielką Nierządnicę. Wyśpiewuje go chór świętych i aniołów²⁰. Jednocześnie śpiewa go także Kościół triumfujący, rzesze męczenników, ofiary krwawej działalności symbolicznego Babilonu. Jako „wielki tłum” wszyscy razem oddają pokłon i cześć Bogu²¹.

Wyśpiewują oni radosne *Alleluja*, które stanowi aklamację pochodzącą ze Starego Testamentu. Izraelici wychwalali Boga Jahwe za wielkie znaki i cuda pośród Narodu Wybranego. W Nowym Testamencie tylko w *Apokalipsie św. Jana* Bóg zostaje wychwalany słowami *Alleluja*, czyli „chwalcie Boga”.

¹⁸ G.R. Osborne, *Revelation*, Baker Exegetical Commentary on the New Testament, Grand Rapids 2002, s. 670.

¹⁹ W. Linke, *Jerozolima jako miejsce i uczestnik sądu Bożego w Apokalipsie św. Jana*, „Rozprawy i Studia Biblijne” 18, Warszawa 2005, s. 226.

²⁰ K. Romaniuk, A. Jankowski, L. Stachowiak, *Komentarz praktyczny do Nowego Testamentu*, Poznań – Kraków 1999, s. 661.

²¹ P. Ostański, *Objawienie Jezusa Chrystusa*, Ząbki 2005, s. 306.

Hymn w Ap 19,2 wysławia sprawiedliwość Boga²², który wydaje wyrok potępiający Wielką Nierządnicę, czyli Wielki Babilon²³. Jest to skutek bałwochwalstwa wraz z zepsuciem i wszelkimi obrzydliwościami. Upadek Babilonu jest oczywisty, ponieważ jedynym i prawdziwym Panem dziejów jest Bóg. Tak, jak upadł starotestamentowy Babilon, symboliczne centrum bałwochwalstwa, tak upadnie wrogi Bogu Rzym i każda cywilizacja postępująca jego śladami. Elementy fałszu zostaną usunięte. Motyw wyroku przywołuje tekst z Ap 2,20. Kościół ziemski powinien jednoznacznie podążać za Jezusem Chrystusem, unikając choćby pozorów zła²⁴. Przykładem jest fałszywa prorokini Jezabel²⁵, na którą Bóg również wydał wyrok. Zło nie ma przyszłości i ostatecznie ponosi sromotną klęskę (por. Ap 12,12b).

Tekst Ap 19,3 ukazuje upadek Wielkiego Babilonu przy pomocy obrazu tłących się gruzów i dymu, który wydobywa się prawdopodobnie z czeluści piekiel²⁶. W tej scenie Ap dwudziestu czterech Starszych stoi przed tronem Boga oraz czworgiem istot żyjących. Ich działanie polega na uwielbianiu Boga i oddawaniu Mu wszelkiej czci²⁷. Razem wypowiadają słowa potwierdzenia i uwielbienia: *Amen* i *Alleluja* (Ap 19,4–5). Owe *Alleluja* jest podobne do pieśni stu czterdziestu czterech tysięcy wybranych (Ap 14,2)²⁸. Śpiew chóru anielskiego dobiega od tronu Boga i Baranka.

Panowanie Boga ma charakter niepodważalny i powszechny. Bóg jest Pantokratozem (Ap 19,6)²⁹. Królestwo Boga posiada zasięg powszechny poprzez dzieło odkupienia Jezusa Chrystusa – Baranka Zmartwychwstałego. Plan Boga w Ap 19,6 polega więc na ustanowieniu nowego porządku i nowego królestwa, które będzie miało charakter mesjański. Porządek ten, a jednocześnie niezwykła bliskość Boga i Jego ludu symbolizują zaślubiny Baranka – Jezusa Chrystusa z Jego Małżonką – Nową Jerozolimą (Ap 19,7–8). Obraz ów nawiązuje do licznych starotestamen-

²² A. Jankowski, *Apokalipsa świętego Jana. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, Poznań 1959, s. 256.

²³ M. Karczewski, *Błogosławieni wezwani na ucztę godów Baranka (Ap 19,9a). Liturgiczne zaproszenie do komunii świętej i jej tło eschatologiczno-biblijne*, w: Scio, cuicredidi. *Księga Pamiątkowa ku czci ks. bpa Józefa Wysockiego w 50 rocznicę święceń kapłańskich*, red. S. Ewertowski, Elbląg – Olsztyn 2015, s. 155.

²⁴ Zob. Ł. Garbacki, *Aktualność terminu πλανάω na tle teologii Apokalipsy św. Jana*, SE 15 (2014), s. 291–299. Por. A. Jankowski, *Apokalipsa świętego Jana. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, Poznań 1959, s. 256.

²⁵ P.Cz. Bosak, *Jezabel*, w: *Leksykon wszystkich postaci biblijnych*, Kraków 2015, s. 723–724.

²⁶ Piekiło oznacza wieczne oddalenie się od Boga (potępienie). Ap nazywa ten stan śmiercią drugą, zob. D. Nowak, *Los potępionych w Apokalipsie św. Jana*, CzST 17/18 (1989–1990), s. 23–42. M. Karczewski, *Jezioro siarki i ognia w Księdze Apokalipsy św. Jana*, BPTH 5 (2002), s. 110–112.

²⁷ A. Tronina, *Apokalipsa orędzie nadziei*, Częstochowa 1996, s. 317.

²⁸ Liczba sto czterdzieści cztery tysiące symbolizuje stworzenie, które w Bogu dostąpi odnowy i zbawienia, zob. Ł. Garbacki, *Liczba jako nośnik treści symbolicznej w Apokalipsie św. Jana*, w: *Vivat Pomesania – Księga Pamiątkowa dedykowana Ks. prof. dr. hab. Janowi Wiśniewskiemu Dziejopisowi Pomezanii w 40-lecie święceń kapłańskich i 65 urodzin*, red. S. Ewertowski, M. Karczewski, M. Żmudziński, Olsztyn 2015, s. 247–248. Por. A. Kubiś, *Liczba dwunastu plemion w Ap 7,5–8*, BPTH 5 (2012), s. 51. S. Gądecki, *Wstęp do pism Janowych*, Gniezno 1996, s. 171.

²⁹ M. Rosik, M.S. Wróbel, H.H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-praktyczny do Biblii Tysiąclecia*, T. 5, Poznań 2015, s. 272.

towych porównań, w których Bóg jest małżonkiem Izraela lub Jerozolimy³⁰. Małżonka Baranka otrzymuje bisior (Ap 19,8)³¹, symbolizujący nagrodę za wierność, czystość i sprawiedliwość. Ponadto jest to szata godowa Oblubienicy Baranka, czyli Kościoła, której biel stanowi kontrast do wielobarwnego przepychu Wielkiego Babilonu, będącego ucieleśnieniem ogromnego luksusu i jego pychy (Ap 18,12–13)³².

W Ap 19,9 anioł ogłasza wielką ucztę, zwana ucztą weselną Baranka. Przyszłość mieszkańców nieba jest pełna radości i szczęścia. Dzięki prawemu postępowaniu osiągają osobistą doskonałość. Dlatego podobnie jak Chrystus są na „białych koniach i odziani są w białe szaty” – czysty bisior (Ap 19,8–9 – por. 19,11–14)³³. W Ap 19,10 św. Jan upada na kolana przed aniołem, za co zostaje srogo upomniany. Prawdopodobnie chodzi tutaj o potępienie herezji³⁴, ponieważ aniołów Boga postrzegano na równi z Chrystusem, który według ówczesnego myślenia miał być archaniołem. Owa scena ma także pozytywny oddźwięk. Mówi ona o chrześcijanach, którzy całym swoim życiem dają świadectwo wiary w Jezusa i przez co stają się wielcy w oczach samego Boga³⁵. Posiadają Ducha proroctwa, który jest darem samego Ducha Świętego³⁶. Jest tutaj mowa o charyzmatach, które otrzymuje Kościół Chrystusa dla dawania świadectwa, również poprzez męczeństwo swoich wyznawców³⁷.

Należy pamiętać, że zaprezentowany krótki rys teologiczno-biblijny dotyczy jedynie kwestii motywu radości, wyrażonej w Ap 19,1–10. Osobny problem stanowi szczegółowe omówienie kwestii zastosowanych elementów liturgicznych oraz wielopoziomowe przesłanie teologiczne, szczególnie zawartew tekście chrystologia.

2. Oryginalność przesłania teologicznego

Pierwsi chrześcijanie zmagali się z bezbożnymi działaniami Imperium Rzymskiego. Były nimi: prześladowanie chrześcijan, bałwochwalstwo, pycha, zbrodnie i handel niewolnikami, składanie ofiar bożkom w pogańskich świątyniach cesarstwa. Stolicę imperium uważano za bóstwo, oddawano jej cześć jako żeńskiej bogini Romy³⁸. Widoczny był również kult cesarzy, a cześć oddawana władcom była religią państwową. Np. w Efezie wzniesiono świątynię ku czci żyjącego jeszcze cesarza Domicjana.

³⁰ G. Ravasi, *Apokalipsa*, tłum. K. Stopa, Kielce 2002, s. 163.

³¹ S. Witkowski, *Wielki Babilon w Janowej Apokalipsie jako kryptonim imperialnego Rzymu oraz wrogięgo Bogu świata*, Kraków 2012, s. 167–171.

³² A. Jankowski, *Apokalipsa*, s. 258.

³³ D. Kotecki, *Kościół w świetle Apokalipsy św. Jana*, „Series Biblica Paulina” 6, Częstochowa 2008, s. 250–252.

³⁴ M. Wojciechowski, *Apokalipsa*, s. 349.

³⁵ G. Ravasi, *Apokalipsa*, s. 164.

³⁶ D.E. Johnson, *Triumph of the Lamb. A commentary on Revelation*, Phillipsburg 2001, s. 264–265.

³⁷ M. Wojciechowski, *Apokalipsa*, s. 350.

³⁸ D.E. Aune, *Revelation 17–22*, s. 936–937.

Ówczesny Rzym zmuszał do czci i służby bożkom, również w wymiarze ekonomicznym. Cesarstwo rzymskie swoim wasalom gwarantowało bezpieczeństwo i stabilność ekonomiczną. Chrześcijanie, którzy nie oddawali boskiej czci cesarzowi byli mordowani, sprzedawani jako niewolnicy, pozbawiani urzędów państwowych lub konfiskowano ich dobra materialne. Stąd starożytny Rzym jest utożsamiany jako Wielki Babilon z Ap 17–18³⁹.

Ap 19,1–10 to wielki hymn śpiewany przez tłum zbawionych w niebie, ogłaszający eschatologiczne działanie Boga w świecie. Jego skutkiem jest definitywne zwycięstwo nad szatanem i powiązaniem z nim złem – Wielkim Babilonem, również w wymiarze historycznym z imperialnym Rzymem⁴⁰. Zwycięstwo Boga i Baranka nad wszystkimi strukturami zła podkreśla aklamacja *alleluja* (Ap 19,1). *Alleluja* w Starym Testamencie symbolizuje radość religijną Narodu Izraelskiego jako ludu Bożego⁴¹. W Nowym Testamencie termin *alleluja* występuje tylko w Ap 19,1–6⁴². Motywem wyśpiewania *alleluja* jest królowanie Boga, nadejście godów Baranka oraz ukaranie Wielkiej Nierządnicy – Babilonu. Gody Baranka są zaślubinami Miasta Świętego – Nowego Jeruzalem (Ap 21,2.0). Małżonka Baranka jest ukazywana jako ta, która jest gotowa na przyjęcie Oblubieńca i Jego daru. Jest nim wieczne zbawienie⁴³. Zbawcze czyny Jezusa Chrystusa dają zbawienie członkom Kościoła pielgrzymującego na ziemi. Wspólnota Kościoła żyje realizmem nieba i oczekuje na końcowe złączenie z Jezusem – Oblubieńcem – Barankiem⁴⁴.

Aktywne działanie Boga i Baranka ma swój początek w dziele stworzenia. Bóg stwarza świat i wkracza w jego historię. To On panuje nad światem i człowiekiem. Skutkiem Jego panowania jest dzieło nowego stworzenia, które swój początek zawiera w dzisiejszym świecie⁴⁵. Nowe stworzenie to także wspólnota Kościoła Chrystusa, która gromadzi się na Eucharystii. Zacerpnięte z Ap 19,9 wezwanie na ucztę Baranka realizuje się w każdej Eucharystii. Dzień Pański jest dniem uprzywilejowanym, w którym Kościół celebrowała zmartwychwstanie Chrystusa⁴⁶. Ważnymi elementami tworzącymi jedną całość są również: słuchanie Słowa Bożego, pokuta i modlitwa.

Poprzez rozważanie Słowa Bożego Kościół może zobaczyć swoją aktualną sytuację i drogę, którą podąża obecnie i w przyszłości⁴⁷. Pokuta jest zawsze wezwaniem do nawrócenia. Natomiast Eucharystia daje możliwość spożywania z drzewa

³⁹ S. Witkowski, *Wielki Babilon*, s. 354.

⁴⁰ J. Kobyłka, *Hymny*, s. 81.

⁴¹ Podkreślają to psalmy zawierające *alleluja*, które posiadają charakter hymnu lub dziękczynienia.

⁴² A. Jankowski, *Apokalipsa*, s. 256.

⁴³ D. Kotecki, *Jezus a Bóg Izraela w Apokalipsie św. Jana, STTh 27*, Toruń 2013, s. 410.

⁴⁴ Baranek jest jednym z wielu zwierząt występujących w Ap św. Jana, zob. Ł. Garbacki, *Symbolika orla w Apokalipsie św. Jana*, w: *Christo et Ecclesiae Patriae et Scientiae*, 15-lecie Wydziału Teologii UWM w Olsztynie, red. J. Guzowski, Olsztyn 2015, s. 70–72.

⁴⁵ T. Siemieniec, *Bóg jako Pan historii świata i ludzi w świetle Apokalipsy Janowej*, „Studia Koszalińsko-Kołońskie” 19 (2012) 2, s. 154.

⁴⁶ W. Popielewski, *Obecność Chrystusa Baranka w liturgicznym zgromadzeniu wspólnoty*, „Poznańskie Studia Teologiczne” 10 (2001), s. 57–58.

⁴⁷ D. Kotecki, *Duch Święty*, s. 477.

życia, które jest w raju Boga (Ap 2,7), w obrazie manny ukrytej (Ap 2,17), w zaproszeniu na wspólną ucztę (Ap 3,20; por. 19,9), a także w zaproszeniu, aby kto jest spragniony, za darmo czerpał wody życia (Ap 22,17).

Dlatego też Kościół Apokalipsy jest wezwany, aby oddawać część Bogu i Barankowi dziś, i w wieczności⁴⁸. Gromadzi się On na modlitwie liturgicznej, aby wsłuchiwać się w orędzie Jezusa skierowane do swoich wyznawców. Jednakże potrzebuje także oczyszczenia i nawrócenia, aby wsłuchiwać się w aktualne orędzie Boga. Jest prowadzony na pustynię, gdzie podlega atakom przez różnego rodzaju siły zła. Jednak dzięki pomocy i opiece Baranka, pozostaje wierny swojemu Panu i Zbawcy⁴⁹.

Zatem autor *Apokalipsy* zaprasza w Ap 19,1–8 Kościół ziemski, aby Jego wielbienie Boga i Baranka było połączone z niebiańską liturgią. W ten sposób płynnie jeden hymn wdzięczności i chwały jedynego Boga. Należy go kontemplować i przeżywać poprzez liturgię jako akt adoracji i uwielbienia Boga⁵⁰.

Kościół jest wspólnotą, która zmierza na ucztę weselną Baranka w niebie⁵¹. Przyczyną Jego żywotności i witalności jest Bóg, który jest źródłem życia. To On odnowi cały świat i całkowicie uwolni go od zła i jego skutków⁵². Obecne działanie zła jest wynikiem chwały zmartwychwstałego Chrystusa i odpowiedzią szatana na zwycięstwo Jego i Kościoła (Ap 12,9; 20,2.7)⁵³.

ZAKOŃCZENIE

Całkowita klęska Wielkiego Babilonu wyzwala wielką radość, wynikającą ze zwycięstwa Boga i Baranka. W kontekście Ap 19,1–10 jest oczywiste, że elegia zawarta w Ap 18 jest realna i stanie się faktem. Imperium zła, którego symbolem jest społeczeństwo stawiające w centrum swojego życia konsumpcjonizm, nie ma przyszłości, bowiem Bóg zostaje wyeliminowany z życia społecznego, a ludzie zamykają się w swojej samowystarczalności⁵⁴. Kościół, stojąc po stronie Chrystusa jest zaproszony, aby aktywnie działać na rzecz Jego zwycięstwa w historii świata i ludzkości. Ma On nieustannie budować królestwo Boże na ziemi, aby zwyciężać zło dobrem⁵⁵.

Każdy chrześcijanin jest zaproszony, aby siły do walki ze złem czerpać z liturgii i osobistego kontaktu z Jezusem Chrystusem. Siły zła zostały pokonane przez Chrystusa. Jednak wierzący w Boga muszą czuć i być przygotowani do odpierania

⁴⁸ W. Popielewski, *Błogosławieni*, s. 173–174.

⁴⁹ M. Wojciechowski, *Apokalipsa*, s. 85.

⁵⁰ P. Podeszwa, *Doksologie*, s. 179.

⁵¹ M. Karczewski, *Szatan w Apokalipsie św. Jana*, Olsztyn 2013, s. 104.

⁵² M. Karczewski, *Któż jest podobny do Bestii...? (Ap 13,4). Struktury władzy między historią a prorocstwem w Ap 13.*, *ŚSHT* 41/1 (2008), s. 19.

⁵³ H. Langkammer, *Główne tematy teologiczne Apokalipsy św. Jana*, *RTK* 31/1 (1984), s. 98.

⁵⁴ D. Kotecki, *Wielka Nierządnica w Kościele*, „*Studia Teologiczne – Białystok – Drohiczyń – Łomża*” 26 (2008), s. 532–534.

⁵⁵ M. Karczewski, *Midrasz apokaliptyczny (Ap 12,10–12)*, *SE* 3 (2001), s. 216.

ataków szatańskich. Najpewniejszym sposobem na ich przezwyciężenie jest mocna więź z Jezusem – triumfatorzem nad wszelkim złem i grzechem⁵⁶. Wsłuchiwanie się w radosne *Alleluja* mieszkańców nie pozostawia złudzeń, kto tak naprawdę jest Panem świata i historii.

THE JOY AT BABYLON'S FALL IN THE APOCALYPSE 19,1–10

SUMMARY

The article is an attempt to describe the main theological assumption of the well-known text of the Apocalypse of St. John 19,1–10. According to researchers of the Bible, the fall of Babylon can be interpreted as the fall of Roman Empire – the most high powered one at the beginning of the 2nd century. Eschatologically, the above-mentioned text can bear the implications of the fall of Babylonian empires of all time. When it comes to this fall, the Catholic Church remains peaceful and shares the joy of Christ the lamb of God.

DIE FREUDE ÜBER DEN FALL VON BABYLON IN OFFB 19, 1–10

ZUSAMMENFASSUNG

Der vorliegende Artikel geht dem Versuch nach, die wichtigste theologische Linie des bekannten Textes der Apokalypse [19,1–10] zu beschreiben. Nach Meinung der Bibelforscher kann man im Fall von Babylon den symbolischen Fall von Rom sehen, das das mächtigste Imperium der Welt zu Beginn des zweiten Jahrhunderts war. In der eschatologischen Perspektive kann der analysierte Text auch auf den Fall der babylonischen Imperien aller Zeiten hinweisen. Angesichts dieses Falls bewahrt die Kirche Ruhe und nimmt an der Freude des Lamms Gottes teil.

⁵⁶ M. Karczewski, *Teologiczna wizja szatana w Apokalipsie w 12,3–17, SW 41/42 (2004–2005)*, s. 245–246.

RADOŚĆ Z UPADKU BABILONU W AP 19,1–10**STRESZCZENIE**

Przedłożony artykuł stanowi próbę opisu głównej linii teologicznej dobrze znanego tekstu Apokalipsy św. Jana [19, 1–10]. Według badaczy Pisma Świętego, w upadku Babilonu można symbolicznie widzieć upadek Rzymu, który jest najpotężniejszym światowym imperium na początku II wieku. W perspektywie eschatologicznej, analizowany tekst wskazywać też może na upadek Babilonów [imperiiów] wszystkich czasów. Wobec tego upadku, Kościół zachowuje jednak spokój i uczestniczy w radości Chrystusa Baranka.

BIBLIOGRAFIA

- Garbacki Ł., *Aktualność terminu πλανάω na tle teologii Apokalipsy św. Jana*, „Studia Elbląskie” 15 (2014), s. 291–299.
- Gądecki S., *Wstęp do pism Janowych*, Gniezno 1996,
- Jankowski A., *Apokalipsa świętego Jana. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, Poznań 1959.
- Karczewski M., *Reinterpretacja Księgi Rodzaju w Apokalipsie św. Jana*, Olsztyn 2010.
- Karczewski M., *Szatan w Apokalipsie św. Jana*, Olsztyn 2013.
- Kobyłka J., *Hymny Apokalipsy św. Jana*, „Quaestiones Selectae” 16 (2009) 23, s. 63–84.
- Kotecki D., *Jezus a Bóg Izraela w Apokalipsie św. Jana*, „Scripta Theologica Thoruniensia” 27, Toruń 2013.
- Linke W., *Jerozolima jako miejsce i uczestnik sądu Bożego w Apokalipsie św. Jana*, „Rozprawy i Studia Biblijne” 18, Warszawa 2005.
- Ostański P., *Objawienie Jezusa Chrystusa*, Ząbki 2005.
- Ravasi G., *Apokalipsa*, tłum. K. Stopa, Kielce 2002.
- Witkowski S., *Wielki Babilon w Janowej Apokalipsie jako kryptonim imperialnego Rzymu oraz wrogięgo Bogu świata*, Kraków 2012.
- Wojciechowski M., *Apokalipsa św. Jana*, Częstochowa 2012.